

Jójárt Krisztián

A fehérorosz–orosz katonai kapcsolatok

A fehérorosz–orosz katonai együttműködés a három balti állam és Lengyelország politikai és katonai vezetése részéről az ukrán–orosz konfliktus óta kiemelt figyelmet kap. A négy ország kapcsolata Oroszországgal történelmileg is „terhelt”, az ukrán válság óta tett orosz lépéseket pedig a szokásosnál is fokozottabb figyelem övezi a NATO keleti határán. Az elemzés a varsói NATO-csúcshoz közeledve a fehérorosz–orosz katonai együttműködés aktuális helyzetét és annak a NATO-ra gyakorolt esetleges fenyegetését vizsgálja, értékeli.

Kulcsszavak: Oroszország, Fehéroroszország, NATO, Kelet-Európa, védelempolitika

Jójárt Krisztián: *Belarussian – Russian military relations*

Heightened attention has been dedicated to the Belarussian – Russian military cooperation on behalf of the Baltic States and Poland since the Russia-Ukraine conflict. As their relations are historically burdened, these countries have become more aware of Russian moves along the Eastern Flank of NATO. The paper analyses the current state of affairs in the field of Belarussian – Russian military cooperation as well as its effects on NATO.

Keywords: Russia, Belarus, NATO, Eastern Europe, defense policy

Katonai kapcsolatok

A két ország, amely 1999 óta – legalábbis papíron – államszövetséget alkot egymással, kiterjedt együttműködést folytat katonai téren.¹ Ennek egyik legfőbb eleme a szovjet idők-ből megörökölt munkamegosztás a védelmi ipar területén. Szergej Gurulev, a Fehérorosz Állami Védelmi Ipari Bizottság feje szerint a fehérorosz védelmi ipar az orosz állami katonai megrendelések 15%-át szállítja.² A fehérorosz hadiipar fő profilját az automatizált vezetési rendszerek, a kis és közepes fegyverekre szerelhető optoelektronikai eszközök, a tűzvezető rendszerek és különböző katonai járművek, illetve azok alvázainak gyártása teszi ki.³ Mások mellett Fehéroroszország gyártja például a T-90-es harckocsik hőérzé-

1 A Minszk és Moszkva közti kapcsolat elmélyítéséről már röviddel a Szovjetunió felbomlását követően megindultak a tárgyalások. A cél egy politikai-gazdasági integráció létrehozása volt annak érdekében, hogy egyesítsék a két állam „anyagi és szellemi potenciálját”. Информационно-аналитический портал Союзного Государства [online] [2016. 04. 22.] Ennek eredményeként az 1999-ben létrehozott Orosz–Belorusz Államszövetség már a közös gazdasági térség és egységes jogrendszer kialakítását tűzte ki célul, a kül- és védelempolitika szoros összehangolása mellett. Az Államszövetség felemás eredményeket könyvelhet el, az integráció mélyítése pedig 2002-ben lényegében kifulladásig. RÁCZ András: A belorusz–orosz viszony és a szuverenitás problémája. In: Külügyi Szemle, 2013/3, 3–17. o.

2 Matthew BODNER: *How the Soviet Union Wrecked Russia's Military-Industrial Complex* [online], 2015. 06. 10. Forrás: The Moscow Times [2016. 04. 22.]

3 Beltechexport [online], [2016. 04. 22.]

kelő éjjellátó berendezését.⁴ A gyártáson túl a fehérorosz cégek képesek a harckocsiktól a repülőgépeken át a légvédelmi eszközökig a teljes posztszovjet arzenál felújítására és fejlesztésére, sokszor olcsóbban és jobb minőségben, mint az orosz vetélytársaik.⁵ Moszkva és Minszk erősen egymásra vannak utalva a hadiipar területén, és ezt a függőséget mindkét fél igyekszik csökkenteni. Fehéroroszország egyrészt próbál új piacokat keresni hadiipari termékei és szolgáltatásai számára, másrészt igyekszik bővíteni termékpalettáját. Ez utóbbira példa, hogy Minszk gyorsan kihasználta az orosz–ukrán konfliktus miatt Kijev és Moszkva között megszakadt együttműködést, és ukrán szakemberek tömegét átcsábítva próbálja átvenni az ukrán hadiipar szerepét.⁶ Kijev ugyanis korábban körülbelül 190 különböző alkatrészt szállított az orosz hadiipar számára (míg a nyugati vállalatok mintegy 860-félét).⁷ Ezek között olyan fontos alkatrészek voltak, mint repülőgép- és helikopter-hajtóművek vagy például a legújabb Admiral Gorskov és Admiral Grigorovics osztályú hadihajókhoz is szükséges gázturbinák.⁸ Minszk helyettesítő szerepét Moszkva rövid távon valószínűleg nem bánja, hiszen Fehéroroszország az orosz haderő számára kedvező módon fogja helyettesíteni a kiesett ukrán importot. Ugyanakkor látható, hogy az orosz vezetés igyekszik csökkenteni a volt szovjet tagállamoktól való függőségét, ezért a fehérorosz védelmi ipar orosz tulajdonba történő átjátszására folyamatos kísérleteket tesz, amelyeknek Minszk eddig sikerrel állt ellen.⁹ A védelmi ipari együttműködésen túl a katonai oktatás terén is fontos partner Oroszország, ahol jelenleg is több mint 400 belorusz katona képzése folyik.¹⁰

Az Államszövetség közös hadgyakorlatokat is folytat, melyek közül a legjelentősebbek a kétévente felváltva megrendezett Zapad (Nyugat) és a Scsit Szojuza (Szövetség Pajzsa). Az előbbi esetében a gyakorlatsorozat főként Fehéroroszország területére koncentrálódik, míg a Scsit Szojuza orosz területen zajlik.¹¹ A 2015. szeptember 10–16. között tartott Scsit Szojuza hadgyakorlat több mint 8000 katona, 400 jármű, 100 harckocsi és 80 helikopter és repülőgép részvételével zajlott, ami jóval elmaradt a nagyobb szabású 2013-as Zapad mögött.¹² Ez utóbbi a hivatalos adatok szerint ugyanis 10 000 főt foglalt magában, a szakértők becslése alapján azonban ezt jóval meghaladó, körülbelül 70 000 főre teszik a hadgyakorlatban részt vett katonák számát.¹³ Mind a Zapad, mind pedig a Scsit Szojuza összhaderőnemi gyakorlatok voltak. A 2013-as Zapad a négy évvel korábbi gyakorlatokhoz képest jóval nagyobb élőerőt és haditechnikát vonultatott fel, viszont ekkor nem ke-

4 Fire control systems for armoured vehicles [online]. Forrás: Beltechexport [2016. 04. 22.]

5 Siarhei BOHDAN: Belarus Strengthens Defense Sector Cooperation With Ukraine [online], 2014. 12. 23. Forrás: Belarus Digest [2016. 04. 22.]

6 Uo.

7 Russia and Eurasia. In: *The Military Balance 2016*. International Institute for Strategic Studies, 170. o.

8 BODNER: i. m.

9 2015 augusztusában például Lukasenko elnök erős szavakkal bírálta az oroszok „mohóságát” a nehéz szállítójárműveket (többek között rakéták szállító- és kilövőegységeit) gyártó MZKT üzem megszerzése körüli orosz nyomásgyakorlás kapcsán. Лукашенко: «У России нет ни денег, ни мозгов» [online], 2015. 08. 15. Forrás: Antikor. [2016. 04. 22.]

10 Сотрудничество с вооруженными силами Российской Федерации [online], Forrás: A Belorusz Köztársaság Védelmi Minisztériuma [2016. 04. 22.]

11 Liudas ZDANAVICIUS, Matthew CZEJKA: Russia's Zapad 2013 Military Exercise Lessons for Baltic Regional Security [online], 2015. december. Forrás: Jamestown Foundation [2016. 04. 22.]

12 Uo.

13 Uo.

rült sor a sokat emlegetett 2009-es gyakorlat záróakkordjaként végrehajtott, Varsó elleni szimulált nukleáris csapásra.¹⁴ A 2013-as gyakorlat forgatókönyve szerint egy terrorista csoport hatolt be Fehéroroszország és a kalinyingrádi régió területére, hogy ott felforgató tevékenységet végezzenek és destabilizálják azt. A gyakorlat keretében izolálták ezeket az illegális fegyveres csoportokat, biztosították a kritikus infrastruktúrák védelmét, majd masszív ellentámadásba mentek át az orosz–fehérorosz erők. A fehérorosz hadsereg először hajtott végre partraszálló műveletet a gyakorlat keretében a kalinyingrádi régió stabilizálása érdekében. A gyakorlat különlegessége volt, hogy a szovjet idők óta először nemcsak katonai erők, hanem a belügyminisztérium és az FSZB fegyveres alakulatai is részt vettek a műveletben. Fontos látni: annak ellenére, hogy a gyakorlat első szakasza alapvetően egy irreguláris támadás elleni védekezést szimulált, a modellezett konfliktus második szakasza már egy masszív, reguláris erőkkel végrehajtott ellentámadást mutatott be. Az alkalmazott erők és végrehajtott műveletek pedig egy NATO elleni regionális háború forgatókönyvét tükrözték, amelynek keretében orosz csapatok belorusz területen, illetve onnan kiindulva hajtottak végre hadműveleteket.¹⁵

A Moszkva és Minszk közötti katonai együttműködés két legfontosabb eleme a közös Regionális Harccsoport és az egységes légvédelmi rendszer, mely utóbbi létrehozása 2016 áprilisában fejeződött be.¹⁶ Míg a Regionális Harccsoport háborús alkalmazás esetén orosz parancsnokság alatt működne, addig az egységes légvédelmi rendszer a fehérorosz légi és légvédelmi erők parancsnokának alárendeltségébe tartozik.

Ami a fehérorosz földön való orosz katonai jelenlétet illeti, Moszkva jelenleg két, a szovjet időkből fennmaradt katonai objektumot működtet nyugati szövetségésének területén. Az egyik a Baranovicsiban található korai előrejelző radar, a másik a Vilejka haditengerészeti kommunikációs állomás.¹⁷ Ezenkívül Oroszország 2003 decemberétől 2005 augusztusáig négy Szu–27 típusú repülőgéppel látott el légi őrzőjáratot a belorusz légtérben.¹⁸¹⁹

Fehérorosz aggodalmak

A védelmi együttműködés Moszkva és Minszk között rendkívül széles spektrumú és átfogó. Ugyanakkor a meglévő integráció elmélyítése számos ponton akadozik. Lukasenko elnök ugyanis rendre akadályt gördít minden olyan kezdeményezés elé, amely Minszk szuverenitását érintené. Az egységes légvédelmi rendszer létrehozásáról szóló megállapodást például már 2009-ben aláírták a felek, Fehéroroszország azonban nem volt hajlandó elfogadni légierjének orosz parancsnokság alá rendelését. Úgy tűnik, hogy a kérdésben

14 Uo.

15 Johan NORBERG: *Training to fight – Russia's Major Military Exercises 2011–2014* [online], 2015. december. Forrás: FOI Swedish Defence Research Agency. [2016. 04. 22.]

16 *Russia, Belarus complete formation of united air defense system* [online], 2016. 04. 06. Forrás: TASS.ru [2016. 04. 22.]

17 Anaïs MARIN: *Trading off sovereignty. The outcome of Belarus's integration with Russia in the security and defence field.* OSW Commentary No. 107. [online], 2015. 04. 25. Forrás: Centre for Eastern Studies [2016. 04. 26.]

18 *Сотрудничество с вооруженными силами Российской Федерации* [online]. Forrás: A Belorusz Köztársaság Védelmi Minisztériuma [2016. 04. 22.]

19 *Российские военные в Барановичах: защищаем вашу страну от НАТО* [online], 2016. 06. 21. Forrás: Belaruspartisan [2016. 06. 24.]

Moszkva meghatárlásra kényszerült, mivel végül az egységes légvédelmi erő a belorusz légierő parancsnokának alárendeltségébe került.²⁰ Szintén hosszú ideje húzódoott az orosz légítámaszpont létesítésének terve (Babrujszk vagy Lida), amivel szemben Lukasenko elnök többször is határozottan állást foglalt, és ami – egy időre legalábbis – lekerült a napi-rendről.²¹

Minszknek a mélyülő integrációval kapcsolatos vonakodó magatartása Vlagyimir Putyin hatalomra kerülésével függ össze. Lukasenko elnök Borisz Jelcin orosz elnöksége idején még kifejezetten támogatta a két ország feletti, szupranacionális intézményrendszer kiépítését.²² A putyini vezetés azonban egyértelművé tette Minszk számára, hogy az integráció a továbbiakban csakis egy módon teljeseoedhet ki: Fehéroroszország Oroszországba történő beolvadásával.²³ Már a 2008-as grúz–orosr háború idején is megmutatkozott Lukasenko elnök félelme attól, hogy Moszkva akár fegyveres konfliktust is vállal annak érdekében, hogy az egykori szovjet tagköztársaságokat saját érdekszféráján belül tartsa. Nem véletlen, hogy Minszk annak ellenére, hogy Oroszország egyik legközelebbi szövetségese, nem ismeri el Dél-Oszétiát és Abháziát független államokként.

Az ukrainai válság különösen felerősítette a minszki vezetésben a saját szuverenitásáért érzett aggodalmakat. Lukasenko elnök, miközben kinyilvánította lojalitását Moszkvához, külpolitikai mozgásterét maximálisan kihasználva komoly gesztusokat tett Kijev és Brüsszel irányába is. Fehéroroszország sikeresen lépett fel közvetítő szerepben, miközben ezzel a magatartásával, valamint néhány politikai fogoly szabadon engedésével elérte, hogy az EU megszüntesse az országgal szembeni szankciók legnagyobb részét.²⁴ Minszknek emellett sikerült fenntartania, sőt fejlesztenie a kapcsolatait az új kijevi vezetéssel. Lukasenko elnök találkozott Olekszandr Turcsinov akkori ideiglenes ukrán elnökkel, majd később részt vett Petro Porosenko beiktatásán is.²⁵ Ezzel párhuzamosan a Moszkvához fűződő kapcsolatait visszafogta a fehérorosz vezetés. Minszk nem ismerte el a Krím Oroszországhoz csatolását (bár *de facto* Oroszország részének tekinti azt), és visszautasította a Kreml által a nyugati szankciókra válaszul elfogadott orosz embargóhoz való csatlakozást.

Semlegességét megerősítette az április 4-én a fehérorosz törvényhozás által elfogadott új katonai doktrínával is. A dokumentum megerősíti, hogy az alkotmány alapján nem engedélyezett a fehérorosz haderő külföldi területen történő alkalmazása. Ez a deklaráció kiváltotta Örményországnak mint a Kollektív Biztonsági Szerződés Szervezete tagjának kritikáját is, hiszen Fehéroroszország így „potyautasként” jelenik meg a kölcsönös védelem alapuló szövetségben.²⁶ A „színes forradalmak” mellett olyan kifejezések is helyet kaptak az új katonai doktrínában, mint az „illegális fegyveres csoportok”, a „belső fegyveres konfliktus” vagy a „hibrid háború”, melyek egyértelműen azt tükrözik, hogy Fehér-

20 Uo.

21 Belarus 'does not need' Russian air base – Lukashenko [online], 2015. 10. 07. Forrás: BBC [2016. 04. 22.]

22 Lukasenko elnöknek az integráció támogatása mögött meghúzódoó hatalmi indítékairól lásd RÁCZ András: A belorusz–orosr viszony és a szuverenitás problémája. In: Külügyi Szemle, 2013/3, 3–17. o.

23 RÁCZ: i. m.

24 Artyom SHRAIBMAN: Europe's Last Dictator Comes in From the Cold [online], 2016. 04. 06. Forrás: Carnegie Moscow Center [2016. 04. 22.]

25 Uo.

26 В Ереване назвали военную доктрину Белоруссии проблемой всех стран ОДКБ [online], 2016. 04. 15. Forrás: Lenta.ru [2016. 04. 22.]

oros zország legalább annyira tart egy, az ukrainaihoz hasonló orosz beavatkozástól, mint a nyugati befolyástól.²⁷ Ezt támasztja alá az a szakértői vélemény is, mely szerint az új katonai doktrína számos, korábban a fehérorosz KGB tevékenységi körébe tartozó feladatot a hadsereg különleges erőinek hatáskörébe helyezett át.²⁸

Jól látható, hogy a Lukasenko-féle vezetés – különösen az ukrainai események óta – markánsan előtérbe helyezi a szuverenitás kérdését, miközben folyamatosan keresi az új partneri lehetőségeket más országokkal, hogy csökkentse Oroszországtól való gazdasági függőségét. Ugyan az ország tagja a Kollektív Biztonsági Szerződés Szervezetének és az Oroszországgal meglévő Államszövetség szerződése alapján is fennállnak védelmi kötelezettségek Moszkva irányába, paradox módon Minszk időről időre megerősíti semleges pozícióját. Az ukrainai válság kapcsán és az Oroszország és a Nyugat között kiújult feszültségek közepette ezt újfent megerősítette azzal, hogy biztosította Ukrajnát, Fehéroroszország sem aktív (saját katonai erejével), sem pedig passzív módon (egy idegen haderő által fehérorosz területéről indított támadással) nem jelent fenyegetést.²⁹

Orosz szándékok

A fentiek alapján kijelenthető, hogy jelenleg Fehéroroszország területén nincs olyan orosz katonai jelenlét, amely fenyegetést jelentene a NATO kelet-európai tagországaira. Továbbá Minszk minden olyan orosz javaslatot, mely katonai bázis létesítését célozta, határozottan visszautasított. Ennek ellenére valószerűtlennek tűnik, hogy amennyiben Moszkva úgy döntene, hogy fehérorosz területén keresztül indít támadást, azt Minszk hajlandó és képes lenne megakadályozni. A lengyel kollektív emlékezetben még élénken él az 1939-es szovjet megszállás élménye, amikor a Vörös Hadsereg Ukrán és Belorusz Frontja meglepetésszerű támadást intézett Lengyelország ellen. Ebből adódóan a varsói vezetés árgus szemekkel fürkészi az orosz katonai jelenlétet Fehéroroszország területén, és hajlamos az orosz szándékokat offenzív lépésként felfogni.

Ezért fontos, hogy megvizsgáljuk, milyen szándékok húzódnak meg Moszkva azon terve mögött, hogy növelje katonai jelenlétét fehérorosz területen. Noha állítólag felmerült orosz különleges műveleti erőknél a litván határ közelébe való telepítése is,³⁰ ez jelenleg nincs napirenden. Hosszú évek óta, újra és újra felmerül azonban egy orosz légibázis telepítésének terve. A légitámaszpont helyét illetően három helységnev is felmerült, ezek elhelyezkedése önmagában is beszédes információ lehet. 2013-ban még a litván határtól alig több mint 30, a lengyel határtól pedig körülbelül 110 kilométerre fekvő Lida település neve bukkant fel a sajtóban,³¹ majd azt követően a már említett korai előrejelző radarnak

27 Новая военная доктрина Беларуси: с учетом ”цветных революций” [online], 2016. 02. 22. Forrás: Deutsche Welle [2016. 04. 22.]

28 Ennek magyarázata, hogy a KGB lojalitásában a fehérorosz vezetés kevésbé bizik, mint a hadseregében. A KGB tisztjeinek képzése ugyanis még mindig az orosz FSZB akadémiáján történik, szemben a fehérorosz hadseregével, mely mára önálló katonai akadémiával rendelkezik. Ennek a véleménynek Arszenyij Szivitszki fehérorosz szakértő adott hangot a Külügyi és Külgazdasági Intézet által szervezett kerekasztal-beszélgetés alkalmával 2016. május 3-án.

29 Lukashenko: No intervention in Ukraine from Belarusian territory [online], 2015. 04. 08. Forrás: UNIAN [2016. 04. 22.]

30 Erre utalt Arszenyij Szivitszki 2016. május 3-án is.

31 Just the beginning: Russia to locate air base in Lida [online], 2013. 06. 26. Forrás: UDF [2016. 04. 22.]

otthont adó Baranovicsi,³² ahol a négy légi őrzáratot ellátó orosz Szu–27-es is állomásozott 2013 és 2015 között. A legutolsó információk alapján Babrujszk település neve került fel,³³ amely viszont jóval távolabb található mind a lengyel, mind a litván határtól. Nem tudni, hogy a végső helyszín kiválasztásakor milyen szempontok domináltak, ezért annak pusztán katonai szempontból történő elemzése magában hordozza a tévedés kockázatát. Ugyanakkor ha csupán ezt a szempontot vesszük alapul, arra a következtetésre jutunk, hogy a telepítés valószínűleg védelmi célokat szolgál, mivel a bázis a litván és lengyel határtól távol helyezkedik el, védve egy, a NATO által indítható meglepetésszerű támadástól. Szintén a defenzív szándékot erősíti a szóban forgó repülőgépek típusa. A 2014-es tervek szerint két év alatt 24 darab Szu–27 telepítése történt volna meg.³⁴ A Szu–27-es rendelkezése szerint elfogó vadászrepülőgép, vagyis elsősorban nem támadó műveletek végrehajtására alkalmazott típus.

Ezzel szemben a defenzív szándékok közé aligha sorolható az az orosz terv, amelynek alapján Iszkander típusú, rövid hatótávolságú rakétákat telepítenének fehérorosz területen. A szándék nem új keletű Moszkva részéről, ahogy azonban a NATO rakétavédelmi rendszerének romániai eleme átadásra került, a kérdés újból felmerült Szergej Lavrov orosz külügyminiszter május 16-ai minszki látogatása alkalmával.³⁵ Egy meg nem nevezett, magas rangú orosz védelmi minisztériumbeli forrás szerint az alapvető konfliktus Minszk és Moszkva között a kérdésben az, hogy a fehérorosziok inkább megvennék a rakétákat, az oroszok viszont saját irányítás alatt telepítenék azokat, orosz kezelőszeméllyel együtt.³⁶ Ezért, a légitámaszpont tervéhez hasonlóan, nagy valószínűséggel az Iszkander rakéták telepítésére sem fog sor kerülni.

32 Russian air base to be located in Baranovichi not in Lida [online], 2014. 08.08. Forrás: Euroradio [2016. 04. 22.]

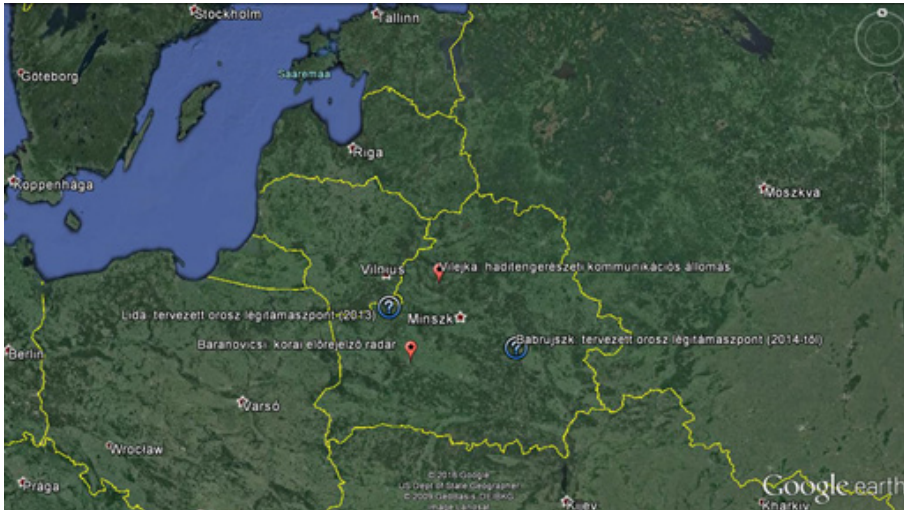
33 Russia to deploy airbase in Babruisk [online], 2014. 10. 15. Forrás: Euroradio [2016. 04. 22.]

34 Siarhei BOHDAN: The Russian Air Force Base In Belarus: Getting The Facts Straight [online], 2014. 10. 27. Forrás: Belarus Digest [2016. 04. 22.]

35 Siarhei BOHDAN: US Missile-Defence System In Europe Increases Strategic Importance Of Belarus [online], 2016. 05. 20. Forrás: Belarus Digest [2016. 06. 24.]

36 Uo.

Orosz katonai objektumok és tervezett légitámaszpont lehetséges helyszínei Fehéroroszország területén

Ha Moszkva védelmi igényeit vesszük alapul, a Fehéroroszországgal kapcsolatos aggodalmak megalapozottnak tűnhetnek. Földrajzi elhelyezkedéséből adódóan Fehéroroszországnak kulcsfontosságú jelentősége van, hiszen Moszkva a fehérorosz határtól alig több mint 300 km-re található. Minszk sokat hangoztatott semleges politikája kétségeket ébreszthet az orosz vezetésben az Államszövetség közös légterének védelméről, csakhogy, mint a fehérorosz pilóták felkészültsége. A Military Balance évkönyv beszámolója szerint a fehérorosz pilóták elképesztően alacsony, évi 15 repült órát teljesítenek.³⁷

A védelmi igényeken túl a légitámaszpont létrehozására vonatkozó orosz tervek mögött minden bizonnyal nyomós politikai érdek is áll. Nevezetesen, hogy Moszkva pontot tegyen Minszk hintapolitikájának végére. Az Iszkander rakéták telepítésének terve szintén ezt a feltételezést erősíti meg. Egy új orosz katonai bázis létrehozása ugyanis jó időre korlátok közé szorítaná az egyébként az ukrán válság óta látványos javulásnak indult Fehéroroszország–EU-kapcsolatokat.

Összefoglalás

Kijelenthető, hogy a fehérorosz haderő jelen állapotában nem jelent kihívást a szomszédos NATO-tagországok számára. A fehérorosz katonai költségvetés 2014-ben körülbelül 838 millió dollár volt (összehasonlításképpen: a magyar védelmi költségvetés mintegy 1 milliárd dollár).³⁸ A katonai képességek nyilvánvaló hiányán túl nem utolsósorban a fehérorosz alkotmány tiltja a haderő külföldi területen való alkalmazását, amit az ukrán konfliktus óta többször is hangoztatott a fehérorosz vezetés, az új katonai doktrína pedig újfent megerősítette azt. Az orosz katonai jelenlét az országban jelenleg marginális, Minszk pedig hevesen ellenez minden olyan orosz törekvést, mely ennek megváltoztatására irányul. Ugyanakkor annak lehetőségét nem lehet kizárni, hogy Moszkva – Minszk szuverenitásának súlyos

37 Russia and Eurasia. In: *The Military Balance 2016*. International Institute for Strategic Studies, 182. o.

38 Russia and Eurasia. In: *The Military Balance 2016*. International Institute for Strategic Studies, 181. o.

megsértésével – Fehéroroszországon keresztül indítson katonai műveletet Lengyelország vagy Litvánia ellen. Az ukránai beavatkozás azt igazolja, hogy Moszkva nemzetközi jogi kötelezettségeit könnyedén háttérbe szorítja, ha veszélyeztetve látja érdekeit. Szergej Sojgu orosz védelmi miniszter 2016. január 12-én három új hadosztály felállítását jelentette be a nyugati katonai körzetben belül. Egyes szakértők szerint a döntésben – a hivatalos indoklással ellentétben – nem a NATO térségbeli megnövelt katonai jelenléte játszott szerepet, hanem egy esetleges újbóli ukránai beavatkozásra vagy egy fehérorosz színés forradalom „kezelésére” való felkészülés. Ezt támasztja alá, hogy a terv értelmében az orosz hadsereg két hadosztályt az ukrán határ közelébe, míg egyet Jelnyába, a fehérorosz határtól alig 100 km-re telepít 2016 végéig.³⁹

Amíg Fehéroroszország képes megőrizni szuverenitását, úgy tűnik, hogy nem kerül sor az orosz katonai jelenlét kiszélesítésére az országban. Ez azonban látszólag egyedül Lukasenko elnökön múlik, aki eddig sikeresen hártotta az orosz katonai jelenlét növelésére irányuló kísérleteket. Kérdés azonban, hogy közép- és hosszú távon a gazdaságilag Moszkvának kiszolgáltatót Minszk meddig képes ellenállni a növekvő orosz nyomásnak, és a Nyugat a szankciók feloldásán túl képes-e időben és érdemben segítséget nyújtani a fehérorosz gazdaságnak, melyet az orosz piac gyengülése rendkívül súlyosan érint.

FELHASZNÁLT IRODALOM

- Anaïs MARIN: Trading off sovereignty. The outcome of Belarus's integration with Russia in the security and defence field. *Centre for Eastern Studies*. 2015. 04. 25. Forrás: <http://www.isn.ethz.ch/Digital-Library/Articles/Detail/?id=165170> [2016. 04. 22.]
- Artyom SHRAIBMAN: Europe's Last Dictator Comes in From the Cold. Carnegie Moscow Center. 2016. április 6. Forrás: <http://carnegie.ru/commentary/2016/04/06/europe-s-last-dictator-comes-in-from-cold/iwp6> [2016. 04. 22.]
- Belarus ‚does not need’ Russia air base – Lukashenko. BBC. 2015. október 7. Forrás: <http://www.bbc.com/news/world-europe-34463901> [2016. 04. 22.]
- Beltechexport. Forrás: <http://www.bte.by/en/katalog-produktsii/deliveries-of-production-of-defense-enterprises-of-the-republic-of-belarus/fire-control-systems-for-armoured-vehicles.html> [2016. 04. 22.]
- Chapter Five: Russia and Eurasia. The Military Balance 2016. International Institute for Strategic Studies. Forrás: <http://dx.doi.org/10.1080/04597222.2016.1127566> [2016. 04. 22.]
- Johan NORBERG: Training to fight – Russia's Major Military Exercises 2011–2014 [online] 2015. december Forrás: FOI Swedish Defence Research Agency. [2016. 04. 22.]
- Just the beginning: Russia to locate air base in Lida. UDF. 2013. június 26. Forrás: <http://udf.by/english/politics/82291-just-the-beginning-russia-to-locate-air-base-in-lida.html> [2016. 04. 22.]
- Lukashenko: No intervention in Ukraine from Belarusian territory. UNIAN. 2015. április 8. Forrás: <http://www.unian.info/politics/1108109-lukashenko-no-intervention-in-ukraine-from-belarusian-territory.html> [2016. 04. 22.]
- Matthew BODNER: How the Soviet Union Wrecked Russia's Military-Industrial Complex. The Moscow Times. 2015. június 10. Forrás: <http://www.themoscowtimes.com/business/article/523423.html> [2016. 04. 22.]
- Micheal KOFMAN: *Russia's New Divisions in the West* [online] 2016. 05. 07. [2016. 06. 24.]
- RÁCZ András: A belorusz–oroszi viszony és a szuverenitás problémája. In: *Külföldi Szemle*, 2013. ősz

³⁹ Micheal KOFMAN: *Russia's New Divisions in the West* [online], 2016. 05. 07. [2016. 06. 24.]

- Russia to deploy airbase in Babruisk. Euroradio. 2014. október 15. Forrás: <http://euroradio.fm/en/russia-create-air-base-belarusian-babruisk> [2016. 04. 22.]
- Russian air base to be located in Baranovichi not in Lida. Euroradio. 2014. augusztus 8. Forrás: <http://euroradio.fm/en/russian-air-base-be-located-baranovichi-not-lida> [2016. 04. 22.]
- Siarhei BOHDAN: The Russian Air Force Base In Belarus: Getting The Facts Straight. Belarus Digest. 2014. október 27. Forrás: <http://belarusdigest.com/story/russian-air-force-base-belarus-getting-facts-straight-19837> [2016. 04. 22.]
- Siarhei BOHDAN: US Missile-Defence System In Europe Increases Strategic Importance Of Belarus [online], 2016. 05. 20. Forrás: Belarus Digest [2016. 06. 24.]
- В Ереване назвали военную доктрину Белоруссии проблемой всех стран ОДКБ. Lenta.ru. 2016. április 15. Forrás: <https://lenta.ru/news/2016/04/15/erevanminsk/> [2016. 04. 22.]
- Лукашенко: «У России нет ни денег, ни мозгов» [online], 2015. 08. 15. Forrás: Antikor. [2016. 04. 22.]
- Новая военная доктрина Беларуси: с учетом „цветных революций”. DW. Forrás: <http://www.dw.com/ru/новая-военная-доктрина-беларуси-с-учетом-цветных-революций/a-19064940> [2016. 04. 22.]
- Российские военные в Барановичах: защищаем вашу страну от НАТО [online], 2016. 06. 21. Forrás: Belarupartisan [2016. 06. 24.]
- Сотрудничество с вооруженными силами Российской Федерации. A Fehérorosz Köztársaság Védelmi Minisztériuma. Forrás: http://www.mil.by/ru/military_policy/international/cooperation_RF/ [2016. 04. 22.]